Darányi Ignác Terv

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Hortobágyi Nemzeti Park

BIO Aqua pro

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Tarpa-Tákos (HUHN20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

fenntartási terve

Natura 2000

Debrecen
2014

Ügyfél
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor
Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő
Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő
Tóth Sándor

Közreműködő szakértők
Csipkés Roland
Dobrosi Dénes
Dr. Forgács Zoltán
Hunyadvári Péter
Juhász Krisztina
Kovács Tibor
Mizsei Edvárd
Dr. Nagy Antal
Dr. Gulyás Gergely
Dr. Sum Szabolcs
Dr. Varga András
Hauberger Júlia
Lukács Attila

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv 5
1. A terület azonosító adatai 6
1.1. Név 6
1.2. Azonosító kód 6
1.3. Kiterjedés 6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek 6
1.5. Érintett települések 6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák 7
1.7. Tervezési és egyéb előírások 7
2. Veszélyeztető tényezők 9
3. Kezelési feladatok meghatározása 12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése 12
3.2. Kezelési javaslatok 12
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE) 12
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés 30
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések 31
3.2.4. Kutatás, monitorozás 31
3.2.5. Mellékletek 32
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében 34
3.3.1. Agrártámogatások 34
3.3.2. Pályázatok 42
3.3.3. Egyéb 42
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 42
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök 42
3.4.2. A kommunikáció címzettjei 42
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 46
II. Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 47
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése 49
1.1. Környezeti adottságok 49
1.1.1. Éghajlati adottságok 49
1.1.2. Vízrajzi adottságok 49
1.1.3. Talajtani adottságok 49
1.2. Természeti adottságok 50
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 52
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok 56
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok 57
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok 69
1.3. Területhasználat 70
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás 70
1.3.2. Tulajdoni viszonyok 72
1.3.3. Területhasználat és kezelés 72
2. Felhasznált irodalom 76
3. Térképek 81

Darányi Ignác Terv

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tarpa-Tákos kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20048

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	6351,28 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal
- 6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
  * kiemelt jelentőségű

1.4.2. Jelölő fajok

- sűrű csetkáka (*Eleocharis carniolica*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- sokbordás futrinka (*Carabus hampei*)
- vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*)
- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Beregsurány, Csaroda, Gulács, Hetefejércse, Jánd, Márokpapi, Tákos, Tarpa, Vásárosnamény

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület: A területből 6084 ha a Szatmár-Bereg Különleges madárvédelmi területtel (HUHN10001) van átfedésben.

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„ Ex lege” láp	HNL105	Bence-tó	1,2 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
Tájvédelmi Körzet	-	Szatmár-Bereg Tájvédelmi Körzet	21891,7 ha, amelyből 3470 ha érinti a tervezési területet.	142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).
Tarpai Nagy-hegy – földtani képződmény részterület természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga jelenleg elfogadás előtt áll.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról

- Beregsurány településszerkezeti terv - 70/2006. (V.17.) önkormányzati határozat

- Beregsurány község képviselőtestületének 11/2006. (VII.17.) rendelete Beregsurány község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a helyi építési szabályzat megállapításáról

- Csaroda község képviselőtestületének 8/2002. (VII.1.) rendelete Csaroda község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a helyi építési szabályzat megállapításáról

- Gulács község képviselőtestületének 3/2006. (V.24.) rendelete Gulács község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a helyi építési szabályzat megállapításáról

- Gulács településszerkezeti terv - 3/2006. (V.24.) önkormányzati határozat

- Hetefejércse Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 4/2005. (V.25.) rendelete a helyi építési Szabályzatról és Szabályozási tervek elfogadásáról

- Hetefejércse Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 46/2005. (VI.17.) határozata Hetefejércse Község Településszerkezeti Tervének elfogadására

- Jánd településszerkezeti terv - 42/2006. (V.23.) önkormányzati határozat

- Tarpa Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testület 9/2006 (VI.02) rendelete a település igazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzatának megállapításáról

- Tarpa község képviselőtestületének 90/2006. (XI.10.) határozata Tarpa község Településszerkezeti tervének és a szerkezeti terv leírásának elfogadásáról

- Tákos Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 11/2005. (V.25.) rendelete a Helyi Építési

Szabályzatról és a szabályozási tervek elfogadásáról

- Tákos Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 62/2005. (V.19.) határozata Tákos Község Településszerkezeti Tervének elfogadására

- Vásárosnamény Szabályozási Terv és Helyi Építési Szabályzat - 14/2010. (X.21.) Önkormányzati rendelet

- Vásárosnamény településszerkezeti terv - 62/2006. (VI.29.) Önkormányzati határozat

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Rétköz-Beregi körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2013.01.01 - 2022.12.31.) ügy száma: 11949/14/2011, kelt: 2013.október 7.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes**: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Daróci Vadásztársaság, Beregdaróc (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-853220-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes**: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Beregi Tisza Vadásztársaság, Vásárosnamény (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-853310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes**: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Tarpai FTV (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-853210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes**: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Felső-Tisza alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004.
Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	0,7	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás káros a faj állományaira nézve:
				Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): A faj populációinak fenntartása szempontjából jelentős veszélyforrás a nem megfelelő módon, és/vagy rossz ütemezéssel foganatosított kaszálás. A kései (június 10-e után végzett) vagy a túl korai (október 1-je előtt végrehajtott) kaszálás számottevő károkat okozhat a lepkefaj állományaiban
				Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): Mivel a nőstény lepkék fűfélék szárhüvelyébe petéznek, ezért az élőhely egészének lekaszálása, és a széna összegyűjtése a tavaszi/kora nyári időszakban a lárvák, míg késő őszi stádiumban a peték elpusztítását eredményezheti. Az április közepe és július eleje között végzett kaszálás különösen nagy veszélyt jelent az állományra nézve.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	5	folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálók (6510): kaszálás hiányában a gyepek cserjésednek és veszítenek kiterjedésükből
A04.01	Intenzív legeltetés	L	0,5	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): Az élőhely túlzott mértékű legeltetése több ok miatt is káros a faj állományainak fennmaradása szempontjából
				Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): A legeltetés erősen leronthatja a vérfüves rétek természeti minőségét, és így számottevő mértékben veszélyeztetheti mind az imágók, mind pedig a lepkefaj hangyagazdáinak életfeltételeit.
				Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): Mivel a nőstény egyedek füvek szárhüvelyébe petéznek, ezért a túlzott mértékű legeltetés jelentős mértékben korlátozza a lepkék petézési lehetőségeit. Fontos megemlíteni továbbá az állatcsordák által taposással okozott károkat, mivel ez nem csak a gyepek degradációját idézi elő, de eltömítheti azokat a járatokat is, melyeken keresztül a kikelő lepkék a gyökérzetből a felszínre jutnak
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	12	Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): Legeltetés hiányában a nedves rétek becserjésednek.
				folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálók (6510): legeltetés hiányában a gyepek cserjésednek és veszítenek kiterjedésükből
				Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*): a gyepterületek szekunder szukcessziójának beindulásával hosszabb távon a faj élőhelyei folyamatosan megszűnnek.
A10.01	Sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	2,5	Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*).: Mivel a lepkefaj tápnövénye elsősorban a kökény (*Prunus spinosa)* (vagy helyenként esetleg *Crataegus,* illetve *Pyrus* fajok), ezért az ilyen fajkészletű cserjeállományoknak egy adott területről való teljes mértékű eltávolítása a sárga gyapjasszövő élőhelyeinek megszüntetését is eredményezheti.
				Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Mivel a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*) helyenként ugyancsak a faj tápnövénye lehet, ezért a faj lárváinak táplálkozási lehetőségét korlátozhatja az, ha az erdészeti cserjeritkítások során a fagyalbokrok teljes egészében eltávolításra kerülnek az élőhelyről.
				Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*): a faj jellemző élőhelyei az erdőket és azok nyiladékait övező cserjések bozótosok, a rétek cserjésedő területei. A cserjeirtás ezeknek az alkalmas élőhelyeknek a méretét csökkentve hat negatívan a faj állományaira.
B01.01.	beerdősítés / fásítás őshonos fajokkal	L	2	Vöröslábú hegyisáska (O*dontopodisma rubripes*): az erdőtelepítések során ha a faj egyébként jelen van a területen az újulat megjelenése kezdetben kedvez a populációk növekedésének, azonban az erdő záródásával a faj folyamatosan kiszorul a telepítések területéről.
				folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálók (6510): jellemző, hogy az élőhelyet beerdősítik, így veszít kiterjedéséből
F03.01.01	Vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	12	Díszes tarkalepke *(Euphydryas maturna*): A faj populációira nézve egyes alföldi élőhelyeken jelentős veszélyforrást jelent, hogy a túlszaporodott vadállomány állatai - főként a csordákban közlekedő a vaddisznók - feltúrják, széttapossák az erdők talaját, és ezzel jelentősen károsítják vagy kipusztítják az aljnövényzetet. Különösen nagy probléma mindez azokon a helyeken, ahol vadasparkok működnek. A veszélyfaktor hatásának lényege, hogy a hernyók második fejlődési szakaszában az avarszinten táplálékforrást jelentő *Veronica* fajok eltűnése az érintett populációk kipusztulását eredményezi.
				Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): A vadak zavarást jelentenek a faj számára. Élőhelyét dagonyázó helyként használhatják, a trágyázás pedig megváltoztatja az élőhely nitrogén háztartását, eutrofizáció indulhat.
				Pannon gyertyános tölgyesek (91G0*), keményfás ligeterdők (91F0): legelésükkel, taposásukkal, túrásukkal a vadak elsősorban a cserjeszintet és a gyepszintet képesek károsítani, a jellemző növényfajokat képesek kipusztítani és így az élőhely jellegét megváltoztatni.

I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	0,8	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): E fajok élőhelyein néhol – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitett gyepeken - jellemző az invazív növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét
				Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A biotópok természeti állapotának romlása, helytelen erdészeti beavatkozások, illetve az aljnövényzetet és a talaj épségét sértő egyéb eredetű károkozások következtében néhol inváziós növényfajok, gyomok jelennek meg a faj élőhelyein. A lepkefaj állományaira mindez azért lehet negatív hatással, mert a gyepszintben szűkítheti a tápnövények termőhelyeinek méretét, és ezáltal a lárvák megfelelő mennyiségű táplálékának biztosítását. Hasonló veszélyt jelenthet ugyanakkor a lepkefaj elsődleges tápnövényeit jelentő magyar-, illetve magas kőris fák arányának csökkenését, valamint ezáltal a lepkék életterének szűkülését előidéző, fás szárú özönnövények [például amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), zöld juhar (A*cer negundo*), stb.] terjedése is.
				Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): Az eredeti növényzeti struktúra romlását, valamint a talaj károsodását előidéző folyamatok következtében a sziki kocsordos gyepek helyenként degradálódnak, és a faj egyes élőhelyein invazív növényfajok, illetve gyomok terjedése tapasztalható. Az özönnövények elszaporodása azért jelent veszélyt a lepkefaj állományaira nézve, mert szűkíti a lepkefaj egyedeinek életterét, a fűfélék kiszorításával csökkenti a nőstény egyedek petézési lehetőségeit, valamint káros hatással van a tápnövény mennyiségére is.
				réti csík (*Misgurnus fossilis*): A Natura 2000 területen öt víztér hat mintavételi helyszínén észleltünk adventív halfajokat (*Carassius gibelio, Perccottus glenii, Pseudorasbora parva*), melyek a réticsík táplálék és élőhely konkurensei.
J01.01	Leégés	L	0,93	Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): Számos sziki kocsordos gyepet mezőgazdasági parcellák határolnak, melyeken időnként leégetik a tarlót. Amennyiben a tűz ezekről a területekről átterjed a lepkefaj élőhelyeire, úgy az égés a gyökérben lévő lárvák/bábok, illetőleg a növények között pihenő lepkék pusztulását okozhatja.
				Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*): Ha a tarlóégetések helyszíne őrizetlenül marad vagy esetleg erős a szél, úgy a tűz könnyen átterjed a mezőgazdasági területeket számos helyen szegélyező kökénysávokra is, aminek következtében elpusztulhatnak a lárvák fészkei, az imágók, és/vagy a bábok is.
				Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Különösen a száraz, aszályos időjárási körülmények között jelent nagy veszélyt, ha akár turisták vagy más magánszemélyek gondatlan magatartása, akár egyes erdészeti tevékenységek – például a vágástéri hulladék nem megfelelő körültekintéssel történő elégetése – során erdőtűz keletkezik, hiszen mindez a lepkefaj állományának megsemmisülését is okozhatja.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	M	7,2	Nagy tűzlepke *(Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius)*: Mivel a térségben mindkét boglárka-faj vizenyős, lápos, mocsaras élőhelyeken fordul elő, és ezek közvetlen környezetében sok helyütt intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetőleg a gyepgazdálkodás jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) vízbázisukból többet vagy gyorsabban veszítenek, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának.
				Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*): a rétek és mezőgazdasági területek nedvesebb mélyebben fekvő részeiről történő vízelvezetés a területek kiszárításán keresztül a mikro-, illetve mezoklíma változását okozva hat a faj állományaira.
				réti csík (*Misgurnus fossilis*): Az állóvizek vízborítása a területen erősen ingadozó, ami e víztereket alkalmatlanná teszi arra, hogy bennük állandó halállomány alakulhasson ki.
				Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): A medrek aszályos években túl hamar száradnak ki, így az átalakuló ebihalak aránya csökkenhet.
K01.03	Kiszáradás	L	1,4	réti csík (*Misgurnus fossilis*): A Natura 2000 terület víztereinek egy része a nyári csapadékszegény és meleg időjárás hatására legkésőbb nyár végére részlegesen, vagy akár teljesen is kiszáradhat, ami a szárazra került példányok elhullását okozza.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	L	2	Nagy tűzlepke *(Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): A nedves rétek intenzívebb kaszálása és legeltetése, a természetvédelmi célú kezelések elmaradása, valamint a lepkefajok élőhelyeinek környezetében lévő parcellákon végzett mezőgazdasági tevékenységek hatásai azt eredményezik, hogy ezen biotópok növényzete egyre több helyen degradálódik, fajkészlete idővel sok helyütt leromlik, beszűkül. Mindez egyebek mellett a nektárforrásul szolgáló virágos növények számának csökkenésében, és/vagy a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább
				Díszes tarkalepke (E*uphydryas maturna*): A fentiekhez hasonló nehézségeket okozhat a cserjésedés, valamint a tájidegen növényfajok megjelenése a lepkefaj esetében is.
				Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): A sziki kocsordos gyepekben bekövetkező szukcessziós folyamatok számos esetben károsak
				folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálók (6510): kezelés hiányában a gyepek cserjésednek és veszítenek kiterjedésükből
				Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*): a gyepterületek becserjésedése kezdetben az állományok létszámának növekedését okozza, később azonban a cserjék záródását követően a faj kiszorul az érintett területekről.

Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B02.01.01	Erdő felújítás őshonos fajokkal	L	1	Pannon gyertyános tölgyesek (91G0*), keményfás ligeterdők (91F0): Amennyiben az erdőfelújítást a letermelt gyertyános-tölgyes helyén nem az élőhelynek megfelelő fajokkal végzik, csökken az élőhely kiterjedése
				Sokbordás futrinka (*Carabus hampei*): A faj fennmaradását veszélyezteti, ha az előfordulási területein az akácos elegyes állományokat lecserélik
B02.03	Erdei aljnövényzet eltávolítása	L	2	Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Mivel a faj lárvái nyár közepétől a talajszintre húzódnak, és életük további szakaszában ott tartózkodnak - táplálkoznak, nyáron nyugalmi állapotban vannak (aestiválnak), valamint telelnek - ezért az aljnövényzet eltávolítása még a jó természetességű kőrises erdőkben is a populációk teljes, és elkerülhetetlen pusztulását okozhatja.
J02.04.01	Árvíz	L	0,68	Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A lepkefaj hernyója jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a faj számára ez a megoldás sem nyújt korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) maximum 10-14 nap után elpusztulnak a vízben.
				Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): A tartósabb vízborítás a fent említettekhez hasonló fenyegetést jelent a lepkefajra nézve is, azzal a kitétellel, hogy árvíz vagy belvíz esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulnak.
				Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A vizsgált Natura 2000 térségben a faj élőhelyeinek egy része szintén vízfolyások mellett, vagy azok közelében található. Ha az ilyen erdők talajára magas vízállás következtében a csatornákból esetleg árvíz, vagy például a csapadékos időjárás eredményeként kialakuló belvíz kerül, az 10-14 nap alatt a lepkefaj hernyóinak teljes mértékű pusztulását okozhatja az első lárvastádiumot követő csaknem egyéves időszakban, azaz körülbelül június 1-je és május 1-je között. Fontos erre a veszélyforrásra kiemelt figyelmet fordítani, mert egy nagyobb kiterjedésű, és tartós vízborítás a lepkefajt akár évekre is kipusztíthatja az érintett biotópokból.
				Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*): A faj lárvái kikelésüket követően egyre többször hagyják el fészküket, eleinte még csak ideiglenesen, később azonban véglegesen, és ekkortól már a talaj felszínén, illetve az aljnövényzetben közlekedve jutnak át egyik bokorról a másikra. Éppen ezért árvíz vagy belvíz esetén életük veszélybe kerülhet, hiszen ha vízbe esnek, és nem tudnak kellő gyorsasággal megkapaszkodni, majd száraz helyre menekülni, akkor elpusztulnak. Fontos ugyanakkor megemlíteni, hogy a hernyókra nem csak a vízborítás jelent veszélyt, hanem az ennek következtében kialakuló, fokozottan nedves, párás mikroklíma is. Mivel az ilyen körülmények kedvező feltételeket nyújtanak a kórokozók elszaporodásához, ezért a lárvák esetenként ezrével pusztulnak el a fellépő bakteriális, gombás vagy vírusos eredetű fertőzések következtében. A víz mindamellett a bábokat is megölheti, hiszen a lepkefaj a talaj felszínén, vagy a talajban bábozódik.
				Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*): Az élőhelyet érő vízelöntés nagy veszélyt jelent a fajra nézve, hiszen a lárvák tavasszal a tápnövény alacsonyabban elhelyezkedő levelein, később pedig a tápnövény gyökerében tartózkodnak. Átmeneti vízállást még képesek túlélni, ám a tartós (több hétig tartó) vízborítás már tömeges pusztulásukat okozza.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	4	Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*): a mezo-, és makroklimatikus hatások a faj élőhelyein keresztül hat az állományokra. A vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*) más egyenesszárnyúakhoz hasonlóan leginkább az élőhely szerkezeti paramétereinek és mikroklímájának változására érzékeny, nedvességkedvelő faj. A makroklimatikus változások a növényzet és a növényzeti mikroklíma változását eredményezve (melegebb szárazabb klíma) veszélyeztetik az állományokat.
				Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), díszes tarkalepke (E*uphydryas maturna*): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként – még egyes, rendkívül csapadékos évek átlagával együtt is - a vizes élőhelyek kiterjedésének mérsékelt ütemű, de jól érzékelhető csökkenését idézte elő. Ez a folyamat az érintett fajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő
				folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálók (6510): az aszály hatására szárazodnak és átalakulnak más élőhellyé
				Keményfás ligeterdők (91F0): amennyiben a felszínközeli víz mélyebbre húzódik, romlanak a felújítás lehetőségei.
				sűrű csetkáka (*Eleocharis carniolica*): a faj kifejezetten vizes élőhelyekhez kötődik, a kiszáradással az ilyen élőhelyek megjelenésének esélye csökken
Kód	**Kívülről jövő veszélyeztető tényező neve**	**Jelentősége**	**Érintett terület nagysága (%)**	**Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?**
E06.02	épület renoválás, újraépítés	nem adható meg	nem adható meg	csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*): a kölykező helyek megszüntetése káros a fajra
K03.04	ragadozás (predáció	M	1	csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*): A baglyok esetleges bejutása a kolóniák lakóhelyeire súlyos kárt okozhat.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Tarpa-Tákos kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek (91G0* - pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal, 6440 - folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei, 6510 - sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*), 91F0 - keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal) területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csapoló hatás csökkentése szolgálja. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

A jelölő 91G0* (Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal) és 91F0 (Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)) élőhelyek fennmaradása érdekében a természetközeli állapotok fenntartása, folyamatos erdőborítás fenntartása, természetközeli vegyes korösszetételű állományok kialakítása. A felújításokban a teljes talajelőkészítés és tuskózás elhagyása.

- Ugyancsak a jelölő Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal) és 91F0 (Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)) élőhelyek fennmaradása, kiterjedésük esetleges növelése érdekében természetközeli felújítási és ápolási módok kísérletes kidolgozása. Arra alkalmas részeken „őserdő" jellegű, gazdálkodásmentes állományok kialakítása és fenntartása. A természetes cserjeszint kímélete. A tájidegen erdőállományok fokozatos őshonos állományra cserélése. A jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok (pl. akác, amerikai kőris) telepítésének visszaszorítása még a szántókon is, illetve a jelenlegi állományok átalakítása, lecserélése a felújításuk helyett.

- A jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax),* díszes tarkalepke *(Euphydryas maturna),* vöröslábú hegyisáska *(Odontopodisma rubripes)* rovarfajok állományainak fennmaradása érdekében a természetes, inváziós fajok által nem eluralt cserjés-magaskórós erdőszegélyek kímélete és fejlesztése.
- A mocsárrétek (6440, 6510) illetve a hozzájuk kötődő jelölő állatfajok (nagy tűzlepke /*Lycaena dispar*/, vérfű-hangyaboglárka */Maculinea teleius/*) állományainak fennmaradása érdekében rendszeres kaszálásuk, kíméletes kaszálási módszerek kidolgozása, kaszálatlan területek mozaikos kijelölése. A gyepek állapotát javító legeltetési/kaszálási rendszer fenntartása. Cél a területen mozaikosan található rétek, mocsárrétek, magassásosok, zsombékosok mozaikjai fennmaradásának biztosítása; a gyepek cserjésedésének megakadályozása. A vizes élőhelyekben és csatornákban élő jelölő állatfajok (réti csík /*Misgurnus fossilis/,* vöröshasú unka */Bombina bombina/,* dunai tarajosgőte */Triturus dobrogicus/*) érdekében is a belvízelvezető funkciójú csatornákon a vízvisszatartó műtárgyak megfelelő üzemeltetése, szükség esetén új műtárgyak kialakítása a természetes vízkészlet megtartása érdekében.
- A jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata)* lepkefaj állományainak fennmaradása érdekében a sziki kocsordos gyepeken a lepke életmenetéhez igazodó kaszálási rend kidolgozása. A tervezett vésztározó olyan módon történő üzemeltetése, hogy a lepke élőhelyeit lehetőleg az árasztás ne érintse.
- A xilofág közösségi jelentőségű rovarfajok (skarlátbogár /*Cucujus cinnaberinus/,* nagy szarvasbogár */Lucanus cervus/,* nagy hőscincér */Cerambyx cerdo/*) állományainak fennmaradása érdekében lábon száradó vagy odvasodó faegyedek és a holt fa megfelelő mennyiségű meghagyása az erdőkben

Az inváziós fa- és cserjefajok (gyalogakác */Amorpha fruticosa/, zöld juhar /Acer negundo/, amerikai kőris /Fraxinus pennsylvanica/*) visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal.

- Szántók lehetőség szerinti gyepesítése, vagy őshonos faállományú erdősítése.
- A jelölő élőhelyek és fajok érdekeinek figyelembe vétele a tervezett vésztározó üzemrendjének kidolgozása során.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „*(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”
Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Tarpa-Tákos Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egysé-

gek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Falvak belterületei, műutak, földutak, hodályok, tanyák, tanyaromok, mezőgazdasági telepek, anyagnyerők, jószágállások, ruderális növényzetű foltok. Ide tartozik továbbá a tüdőszanatórium Tarpán, és a Tarpai-hegy zárkertje (Tarpa 2871 hrsz.). A foltok egy részén jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás, más részükön kezelt, vetett gyep található.

(2) Érintettség vizsgálata

- Á-NÉR élőhelyek: falvak, falu jellegű külvárosok (U3), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7), tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11), kiskertek (T9), jellegtelen üde gyepek (OB), taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG), magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).
- Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás (GY112).
- Élőhelyrekonstrukció (GY118). (Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” pontban és a 3.2.2 fejezetben)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az illegális anyagnyerők esetében javasolható azok felszámolása (betemetés), abban az esetben, amennyiben nem bizonyosodik be védett madárfaj (pl. partifecske) fészkelése a területen.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gondoskodni szükséges a hulladéklerakatok felszámolásáról.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó gyomos területek (telephelyek, roncsterületek, tanyaromok, jószágállások) kezelésével megakadályozható a további gyomosodás.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Különösen a mezei aszat (*Cirsium arvense*) és a bojtorján szerbtövis (*Xanthium strumarium*) esetében javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen az állások és állattartó telepek környékén gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni.

Az illegális anyagnyerők felszámolása a jelölő értékek kiterjedésének növelése érdekében szükséges.

<u>KE-2 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, nedves gyepek. Egy részük országos jelentőségű védett terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. Másrészt ide tartoznak a Nagy-hegy bányaperemi kis gyepfoltjai.

Harmadrészt ide tartoznak a cserjések: elsősorban kökény (*Prunus spinosa*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), másodsorban rekettyefűz (*Salix cinerea*) esetleg gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta sűrű cserjések. Gyepek helyén alakultak ki a pásztorkodás vagy a kaszálás felhagyása miatt.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: mocsárrétek (D34), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), kékperjés rétek (D2), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
- Natura 2000 élőhelyek: folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).

- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103). (Magyarázat: az előírássor a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be.)
- Kézzel történő kaszálás (GY126). (Magyarázat: a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) 906348-315390 koordinátákkal jelölhető előfordulási területére vonatkozik)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A fás legelő fáinak felújítását a megjelenő újulat megőrzése, vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell (GY123).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet (GY24).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható (GY119).

Magyarázat: A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban a gyepek művelési ága botanikai-zoológiai értékelés után megváltozhat erdő irányába részleges talajelőkészítés után történő erdőtelepítéssel.

Az erdőtelepítések tervezésénél érintetlenül kell hagyni a mélyfekvésű, vízállásos részeket, ill. az erdősítés területének 10-15%-án gondoskodni kell füves élőhelyek (tisztások ill. gyepek) megőrzéséről és fenntartásáról.

Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni, amelyek hosszú távon növelhetik a jelölő pannon gyertyános tölgyesek (91G0*) és keményfás ligeterdők (91F0) kiterjedését.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Klimatikus okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása több jelölő gerinctelen állatfaj (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)) miatt szükséges. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára optimális élőhelyeken a cserjék záródása nem haladja meg az 50%-os mértéket, magasságuk pedig a 1,5-2 métert.

A cserjésedés visszaszorítására, a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekeit figyelembe véve különösen a faj lehatárolt élőhelyein van szükség (lásd a térképmellékletben).

Ugyancsak szükséges a jelentős természetvédelmi értékű egykori fás legelők fenntartása.

A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyepek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.

A kaszálással kapcsolatos korlátozások betartása a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományainak fennmaradása érdekében különösen fontos a faj lelőhelyein (lásd melléklet).

Haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Cyrcus pigargus*), réti fülesbagoly (*Aseo flammeus*) jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

<u>KE-3 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Ide tartoznak a gyümölcsfákból álló fasorok is. Összességében az erdőtömbök kiterjedése jelentős, az állományok nagy része természetes, természetközeli, vagy származékerdő, gyertyános-kocsányos tölgyes vagy keményfás ligeterdő. Jelentős az elmúlt 20 évben újonnan létrehozott erdősítések mérete is. Ezeken kívül kisebb arányban akácosok, fenyvesek, nemes nyárasok is előfordulnak. A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység majdnem teljes egésze a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: keményfás ártéri erdők (J6), gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2),

egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), jellegtelen üde gyepek (OB)

- Natura 2000 élőhelyek: keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal (91G0)* (részben)

- Érintett erdőrészletek: Beregsurány 24A, 24B, 24C, 24D, 25B, 31A, 31B, 31C, 31D, 32A, 32B, 32C, 33A, 33B, 33C, 33D, 33E, 33F, 33G, 33H, 33I, 33J, 33K, 33L, 33M, 36A, 36B, 36C, 37A, 37B, 38A, 38B, 39A, 39B, 39C, 40A, 40C, 40D, Csaroda 22A, 22B, 22C, 22D, 22TN, 23A, 23B, 23C, 24A, 28A, 28B, 28C, 28D, 28E, 28F, 28G, 28H, 28I, 28NY, 28TI1, 28TI2, 28TI3, 29A, 29B, 29C, 29D, 29E, 29F, 29G, 32A, 35A, Gulács 16B, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 18A, 36D, 36G, 36H, 36I, Hetefejércse 5A, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8TI1, 8TI2, 8TI3, 8TI4, 18A, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19F, 19G, 19H, 19I, 19J, 19K, 20A, 20B, 20C, 20D, 24A, 24B, 25A, 25TI, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 26F, 26G, 26H, 27A, 28A, 28B, 28C, 28D, 28E, 28F, 28G, 28H, 28I, 28J, 28CE, Jánd 16A, 16B, 16C, 16D, 16E, 16F, 16G, 16H, 16J, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 17F, 17G, 17H, 17I, 17J, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19G, 20A, 20B, 32A, 32B, 32C, 32D, 32E, 32F, 32G, 32H, 32I, 32J, 32K, 33A, 33B, 34A, 34B, 34C, 34D, 35A, 35B, Márokpapi 7A, 7B, 22D, 22E, 22F, 30A, 30B, 32A, 32B, 32C, 33C, 33A, 33B, Tákos 16A, 16B, Tarpa 1A, 1B, 2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 2NY1, 2NY2, 2NY3, 2TI, 2ÚT, 2VI, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3G, 3H, 3I, 3J, 3K, 3NY, 3TI, 3ÚT, 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4F, 4G, 4H, 4I, 4NY, 5A, 5B, 5C, 5D, 5NY, 5VI, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6NY, 7A, 7B, 7C, 7NY, 7ÉP, 8A, 8B, 8C, 8NY1, 8NY2, 8NY3, 8VI, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, 9J, 9NY, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10H, 10I, 10J, 10K, 10L, 10NY, 11A, 11B, 11C, 11D, 11E, 11F, 11G, 11H, 11NY, 11VI, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 12F, 12G, 12H, 12NY1, 12NY2, 13A, 13B, 13C, 13D, 13E, 13F, 13G, 13NY1, 13NY2, 15A, 15B, 15C, 15D, 15E, 15F, 15G, 15H, 15I, 15NY1, 15NY2, 16A, 16B, 16C, 16D, 16E, 16F, 16G, 16H, 16I, 16J, 16K, 16L, 16M, 16N, 16O, 16P, 16NY1, 16NY2, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 17F, 17G, 17H, 17I, 17J, 17K, 17L, 17M, 17N, 17NY, 18A, 18B, 18C, 18D, 18E, 18F, 18G, 18H, 18I, 18J, 18K, 18L, 18M, 18N, 18O, 18P, 18NY, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19F, 19G, 19H, 19NY, 20A, 20B, 20C, 20D, 20E, 20F, 20G, 20H, 20NY, 21A, 21B, 21C, 21D, 21E, 21F, 21G, 21H, 21I, 21J, 21K, 21L, 21M, 21N, 21NY, 22A, 22B, 22C, 22D, 22E, 22F, 22G, 22H, 22NY, 23A, 23B, 23C, 23D, 23E, 23F, 23NY, 23CE, 24A, 24B, 24C, 24D, 24E, 24F, 24G, 24NY, 25A, 25B, 25C, 25D, 25E, 25NY, 25TI, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 26F, 26G, 26H, 26NY, 26TI, 31A, 31B, 31C, 34A, 34B, 37A, 37B, 38A, 38B, 40A, 40B, 40C, 40NY, 41A, 41B, 46A, 46NY1, 46NY2, 48A, 48B, 49A, 57C, 59A, 59C, 60A, 60B, 74C, 76A, 76B, 76C, 76D, 76E, 76F, 76G, 76H, 76I, 76J, 76K, 76NY, 76TI, 77C, 77D, 77E, 77F, 77G, 77H, 77I, 77J, 77K, 77NY1, 77NY2, 77NY3, Vásárosnamény 69K, 69L

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A Natura 2000 terület üzemtervezett erdőállománya 502 részletben 2232,45 hektáron helyezkedik el és az érintett erdőrészletek magán- és állami tulajdonban vannak. A távlati célállományok legtöbbször kocsányos tölgyesek, gyertyános kocsányos tölgyesek, kőrises tölgyesek, egyéb keménylombos erdők, hazai nyarasok. Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg. A Hetefejércse 28I magántulajdonú erdő célállománya vörös tölgyes, itt is az előző célállományok lennének a megfelelőek (leginkább kocsányos tölgyes). Rendszeres fahasználatot nem javaslunk a kis területű faállományokban. A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Szatmár-Beregi TK kezelési tervében szereplő javaslatra, miszerint a búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet

- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Rétköz-Beregi körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2013.01.01 - 2022.12.31.) ügy száma: 11949/14/2011, kelt: 2013.október 7.

- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen

üzemtervezett erdőrészletek a kezelési egység területén a következők: Beregsurány 32A, 32B, 32C, 33A, 33B, 33C, 33D, 33E, 33F, 33G, 33H, 33I, 33J, 33K, 33L, 33M, 36A, 36B, 36C, Csaroda 22A, 22B, 22C, 22D, 22TN, 23A, 23B, 23C, 24A, 28A, 28B, 28C, 28D, 28E, 28F, 28G, 28H, 28I, 28NY, 28TI1, 28TI2, 28TI3, 29A, 29B, 29C, 29D, 29E, 29F, 29G, 32A, 35A, Gulács 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 18A, Hetefejércse 18A, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19F, 19G, 19H, 19I, 19J, 19K, Márokpapi 7A, 7B, 32A, 32B, 32C, Tákos 16A, 16B, Tarpa 8A, 8B, 8C, 8NY1, 8NY2, 8NY3, 8VI, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, 9J, 9NY, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10H, 10I, 10J, 10K, 10L, 10NY, 11A, 11B, 11C, 11D, 11E, 11F, 11G, 11H, 11NY, 11VI, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 12F, 12G, 12H, 12NY1, 12NY2, 13A, 13B, 13C, 13D, 13E, 13F, 13G, 13NY1, 13NY2, 15A, 15B, 15C, 15D, 15E, 15F, 15G, 15H, 15I, 15NY1, 15NY2, 16A, 16B, 16C, 16D, 16E, 16F, 16G, 16H, 16I, 16J, 16K, 16L, 16M, 16N, 16NY1, 16NY2, 16O, 16P, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 17F, 17G, 17H, 17I, 17J, 17K, 17L, 17M, 17N, 17NY, 18A, 18B, 18C, 18D, 18E, 18F, 18G, 18H, 18I, 18J, 18K, 18L, 18M, 18N, 18NY, 18O, 18P, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19F, 19G, 19H, 19NY, 20A, 20B, 20C, 20D, 20E, 20F, 20G, 20H, 20NY, 21A, 21B, 21C, 21D, 21E, 21F, 21G, 21H, 21I, 21J, 21K, 21L, 21M, 21N, 21NY, 22A, 22B, 22C, 22D, 22E, 22F, 22G, 22H, 22NY, 23A, 23B, 23C, 23CE, 23D, 23E, 23F, 23NY, 24A, 24B, 24C, 24D, 24E, 24F, 24G, 24NY, 25A, 25B, 25C, 25D, 25E, 25NY, 25TI, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 26F, 26G, 26H, 26NY, 26TI, 41A, 41B

- Védett természeti területen fekvő erdők esetében további kötelező előírásokat tartalmaz a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési terve

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával) (E11).
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása (E12). (Magyarázat: az E11 és E12 előírás-javaslatok főképp a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) tápnövényének erdőkben található állományai megóvása miatt kerültek ide. Pl. Tarpa 9D erdőrészlet).
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05). (Kivétel a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területei, lásd a 3.2.3. sz. „Fajvédelmi intézkedések” fejezetben).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06). (Kivétel a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területei, lásd a 3.2.3. sz. „Fajvédelmi intézkedések” fejezetben).
- Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével (E10). (Magyarázat: a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban az erdőrezervátum magterületekkel kapcsolatos előírás-javaslat).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása (E17). (Magyarázatát lásd a „kezelési javaslatok indoklása” fejezetben).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18). (Magyarázatát lásd a „kezelési javaslatok indoklása” fejezetben).
- Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása (E20). (Magyarázatát lásd a „kezelési javaslatok indoklása” fejezetben).
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása (E47).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51). (Magyarázat: A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Alkalmazandó fafajok leginkább a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris *(Fraxinus*

angustifolia subsp. pannonica), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*). Kivétel a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területei, lásd a 3.2.3. sz. „Fajvédelmi intézkedések" fejezetben).

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29). Kivétel a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területei, lásd a 3.2.3. sz. „Fajvédelmi intézkedések" fejezetben
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé – a díszes tarkalepke védelmében – legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E14). (Magyarázat: a Natura 2000 terület erdői (különösen a Nagy-erdő, a Kőris-erdő, és a Téb-erdő) jelenleg megfelelő életteret nyújtanak a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) populációi számára, ugyanakkor a kedvező állapotok tartós fenntartásához szükség van beavatkozásokra is)
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69). (Magyarázat: a kezelési egységbe fasorok is tartoznak, ez az előírás-sor elsősorban azok miatt lett beépítve, mivel ezek hajlamosak erősen becserjésedni, és a környező gyepekre ezekről indul meg az idegenhonos fa- és cserjefajok behatolása)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A gazdálkodáshoz köthető előírás javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben (az „erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése és az „idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése" javaslatok a természet védelméről szóló törvényben is benne vannak).

Az előírás-sorokat a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban határoztuk meg.

A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Törekedni kell arra, hogy a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területeinek kivételével az összes erdőállomány valamely természetszerűnek minősülő jelölő élőhellyé alakuljon. Az üde, vegyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű xilofág bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*).

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes)* fajok fennmaradás miatt is fontos az előírás-sorban megjelölt díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gyepszintjét láthatóan károsítja, ez a jelölő értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) táplálkozási lehetőségét korlátozza. Főképp két vad, a vaddisznó (*Sus scrofa*) és a dámszarvas (*Dama dama*) okoz problémát. A vaddisznó állománycsökkentéséhez intenzív vadászatra volna szükség, a terület fedettsége miatt a hajtás, mint legeredményesebb vadászati mód kívánatos. A dámszarvas állománya soha nem látott nagyságú, magja a Bockerek-erdő és innen egyre masszívabban terjeszkedik a környező területekre.

A fokozottan védett jelölő madárfajok miatt megfogalmazott előírás-javaslat azért került a javaslatok közé, mivel a kezelési egység majdnem teljes egésze a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része, és annak jelölő madárfajai közül a fekete gólya (*Ciconia nigra*) és a darázsölyv (*Pernis apivorus*) biztosan fészkel a területen.

A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

<u>KE-4 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: szántóföldek, ugarok és gyümölcsösök. A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, de ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő. A tervezési területen belül szórványosan többfelé előfordulnak.

(2) Érintettség vizsgálata

· élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), extenzív szántók (T6), intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7), fiatal parlag és ugar (T10)

· Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel (SZ55). (Magyarázat: lásd az „élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés" bekezdésben és a 3.2.2. fejezetben)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészeken az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei – 6440 és Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)* – 6510) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántások szántóból gyeppé alakulnak).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántások szántóból gyeppé alakulnak). Elszántott területek szórványosan fordulnak elő a Natura 2000 területen (pl. Beregsurány 0119/5, 0100/2, 0100/3, 0185/1d, Jánd 042/3c, Hetefejércse 0155b, 0145b, 0107, 0109/1, 0109/2a). Ezek sokszor hirtelen átmenettel, közvetlenül kapcsolódnak meglévő gyepekhez. A gyepek újbóli kialakulása minden gyeplakó jelölő gerinctelen faj állományára nézve pozitív lehet (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*)), és a nagy szikibagolyra (*Gortyna borelii*) is, mivel annak tápnövényének spontán megtelepedése is elképzelhető több helyen (pl. Hetefejércse 0107 elszántott része).

<u>KE-5 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: sziki kocsordos magaskórós állományok. Ezek a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) élőhelyei.

A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a Natura 2000 területen igen jelentős sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állomány található, tőszáma valószínűleg az ötmilliót is meghaladja. Szakértők egybehangzó véleménye szerint vélhetően a Föld legnagyobb egybefüggő szikikocsordállománya található a Natura 2000 területen belül, Márokpapitól Ny-ra. A növényfaj és a rajta tenyésző jelölő lepkefaj állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a mezőgazdasági tevékenységet a faj igényeivel összehangolni.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: mocsárrétek (D34), kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3)

- Natura 2000 élőhelyek: sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása" pontban).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).(Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása" pontban).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása" pontban).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) szempontjából vizsgálva az élőhely állapota legalább 90%-ban nem kielégítő. A sziki kocsordos gyepek között alig található olyan, amelyik nyaranta nincs teljes mértékben lekaszálva, amelyek pedig nem tartoznak ebbe a kategóriába, azok nagy része erősen cserjésedik, záródik. Helyes módszerek megválasztásával azonban ki lehet alakítani a megfelelő egyensúlyt az élőhelyek kezelése során, figyelemmel a lepkefajt érintő harmadik komoly veszélyforrásra, a legeltetésre is. A lepkefaj populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a sziki kocsordos gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Ha tehát van rá mód, úgy biztosítani kell, hogy a faj élőhelyein ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fásszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.

A cserjésedő élőhelyeken javasoljuk a fás vegetáció és különösen a cserjék, bozótosok tisztító vágásának megkezdését a gyepek kiterjedésének növelése érdekében. Az élőhely-kezelés során minden esetben fontos gondoskodni a vágástéri melléktermék (gallyak, háncsok, stb.) egészének elszállításáról, ilyen hulladékok sehol sem maradhatnak.

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) ismert lelőhelyeinek kb. 95%-át kaszálják, és a kivitelezés módszere helyenként azt eredményezi, hogy a sziki kocsord (*Peucedanum officinale)* borításának aránya a gyepen már egy olyan magas szintet ér el, amikor a szőnyegszerű növénytakaróban szinte nem is található más növényfaj. Azonban a tápnövény sűrűsége egy bizonyos szinten túl már nem szolgálja a lepkefaj érdekeit, sőt árt neki. Emiatt fontos a kaszálások megfelelő, a lepkefaj érdekeit szolgáló kivitelezése:

Sávos kaszálás engedélyezhető, de ez egy-egy évben legfeljebb a terület 1/3-át érintse, 3 éves forgó alkalmazásával (vagy esetleg 1/4-ét, 4 éves ciklusokban), mert így minden területrész "pihen" néhány évet, mindamellett ez elegendő lehet a cserjék terjedésének megakadályozására is.

Tekintettel arra, hogy a nőstény lepkék füvek hüvelyébe petéznek, ezért a gyep egészének tavaszi/kora nyári kaszálása, és a széna összegyűjtése a fiatal hernyók pusztulását, míg az élőhely késő őszi kaszálása a peték megsemmisítését eredményezheti. Mivel továbbá a nőstény példányok leginkább 25-45 cm magasságú – azaz kellően vastag, és erős szárú - füveket választanak a peterakáshoz, ezért a nyár derekán/végén végrehajtott kaszálás sem támogatható akkor, ha a növényzet legalább a rajzási időszak kezdetéig (időjárási körülményektől függően szeptember végéig/október elejéig) nem nő meg ilyen magasságúra.

A kezelési egység területén a kaszálást kizárólag a következő időszakban javasoljuk engedélyezni: július 1. - augusztus 20.

A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb füvű élőhelyi struktúra.

<u>KE-6 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület természetes vizes élőhelyei közül azok a mocsár jellegű élőhelyek, érmaradványok, amelyeknek magassásos, vízi harmatkásás, nádas, csetkákás, szittyós, mételykórós növényzete van. Általában rekettyefűz-cserjések is jellemzőek. A foltok nagy része gyepi környezetben található, kisebb része erdei mocsár.

(2) Érintettség vizsgálata

· élőhelyek: nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3), nem zsombékoló magassásrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)

· Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos (V07).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése

és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).

- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103). (Magyarázat: az előírássor a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be.)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés" és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetekben).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén jelenleg többféle kezelési formával lehet találkozni. Az általában kicsiny területű mocsarakat a környező gyepek kezeléséhez hasonlóan kezelik, száraz időszakban kaszálják, vagy legeltetik, de az is előfordul, hogy kimaradnak a használatból, főképp, ha csapadékos az év. Nem érdemes gazdálkodásmentességet előírni, viszont a használatot az illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. Jelentősek pl. ezeknek a területnek a madárvédelmi vonatkozásai (fokozottan védett madárfajok fészkelése gyakran előfordul)

Szükséges lenne a vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban.

A vizes élőhelyek a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fő előfordulási területei a Natura 2000 területen belül. E területeket veszélyezteti, amennyiben az érintkező részeket intenzíven használják (például: gépjármű-forgalom, kaszálás, taposás, a talaj- és a vízbázis szennyeződésének veszélye, a gyep fizikai károsítása, stb.).

<u>KE-7 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: lápok, láperdők. Ide tartoznak a mélyebb, korábban eusztatikus (egyre inkább szemisztatikus) medermaradványok, lefolyástalan teknők, amelyekben ma is legalább nyomokban lápi növényzet figyelhető meg. Ide tartozik néhány rekettyefűzláp és égeres mocsárerdő is. Többségük védett területen található, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata
· élőhelyek: lápi hínár (A24), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), fűzlápok (J1a), láp- és mocsárerdők (J2), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
· Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67). (Magyarázat: az élőhely állapotát fenntartó természetvédelmi jellegű beavatkozások, pl. cserjeirtás elképzelhető, de csakis az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság engedélyével).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés" és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetekben).

5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges, a kezelési egységet alkotó területeket szinte kivétel nélkül erdő veszi körül.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vizes élőhelyek közül ezek a legértékesebbek. Minden állomány fennmaradására különös figyelmet szükséges fordítani. Az ebbe a kezelési egységbe tartozó Bence-tó (Csaroda) fennmaradása érdekében rekonstrukciós jellegű beavatkozások történtek korábban a LIFE 04 NAT HU 000118 azonosítójú pályázat keretein belül. Az esetleges természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban valósulhatnak meg.

<u>KE-8 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: csatornák és árkok a hozzájuk tartozó cserjesávokkal. A Szipa-főcsatorna és a Szipába torkolló csatornák: a Mosztok-csatorna, a Deák-Sánc-csatorna, a Márokpapi (15.) csatorna, a Fejércsei (19.) csatorna és árokrendszereik, valamint a Makócsa-főcsatorna és oldalágai (Gulácsi-oldalág, Nagy-réti (25/4.) csatorna, Nyírfás (25/1.) csatorna, Hármashatás-csatorna, Kis-réti (20) csatorna), valamint ezek árokrendszerei.

(2) Érintettség vizsgálata

· élőhelyek: fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)

· Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, általános kezelési javaslatok

Javasoljuk, hogy a kezelő a csatornák ingatlanjain a cserjeirtást úgy végezze, hogy természetvédelmi szempontok is érvényesüljenek. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban a búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni.

Továbbá vízügyi kezelő a vízelvezető csatornák fenntartási munkáit a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időben és módon végezze.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Önkéntesen vállalható előírások a kezelési egységre vonatkozóan nem adhatók meg.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása (magyarázatot lásd a 3.2.2. „Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés" és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetekben).

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A csatornahálózat lehetőséget teremt a vízvisszatartásra, a medertározásra. A drénező hatás csökkentése mindenképpen előnyös a jelölő élőhelyek és azokon keresztül a jelölő fajok állományaira. A medrek fenntartási munkái során madárvédelmi okok miatt és a szegélyélőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű gerinctelen állatfajok (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*)) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni. Ugyanakkor a teljes becserjésedés meggátolása is szükséges, többek között a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány miatt.

<u>KE-9 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: a tarpai felhagyott kőbánya bányaudvara. Jelenleg nem áll hasznosítás alatt, 1890-1986 között kőfejtő volt.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: nyitott bányafelületek (U6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67). (Magyarázat: javasoljuk az aktuálisan művelés alatt nem álló kőbánya jelenlegi állapotában történő megőrzését, aminek alapvető feltétele az üzemszerű bányászati tevékenység elkerülése)
-

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A bánya jelenlegi állapotban való megtartása elsősorban a fokozottan védett uhu (*Bubo bubo*) fészkelése, állományának megőrzése miatt szükséges, amely az átfedő Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület jelölő madárfaja. Továbbá szükséges a tervezési területen található, országos jelentőségű földtani feltárás megóvása miatt. Ez a tarpai Nagy-hegy jelen fenntartási tervvel párhuzamosan készülő kezelési tervével összhangban van.

3.2.1.1. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A megvalósítás alatt álló Beregi árapasztó tározó működtetésével kapcsolatos megállapítások:

Az árapasztó engedélyezési dokumentációjának részét képező Natura 2000 hatásbecslés (amely a jelölő élőhelyek és lepkefajok érintettségét mutatta ki az árasztással érintett területeken) alapján a tervező kármérséklési intézkedésként az árapasztási üzemrendnél javasolta az alábbi változtatásokat, főképp a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) és a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományainak védelmében:

- Abban az esetben, ha az árapasztó tározó üzembe helyezésére április-június hónapokban kerülne sor, (aminek valószínűsége a jelenlegi ismeretek szintjén 1 % vagyis 100 évenként legfeljebb egy alkalommal történhet meg) az élőhely elöntési időtartamának mérséklése esetleg megakadályozása céljából, a Csaroda-Hetefejércse úton ideiglenes homokzsákos magasítás építhető. Az előzetes geodéziai felmérések szerint, összesen 1500 méter hosszúságban kellene ilyen esetben 10-60 cm közötti homokzsákos útmagasítást végezni, aminek kialakítására 1.5-2.0 nap áll rendelkezésre.

- Az árapasztást követő vízlevezetés üzemrendjét úgy kell alakítani, hogy az árapasztó tározó leürítését a Szipán épülő Z1 műtárgyon keresztül kell elkezdeni. Ez biztosítja, hogy a sziki bagolylepke élőhelyének egyébként is csak részleges és kismélységű elöntése néhány nappal hamarabb 1-1.5 hét alatt megszűnjön, illetve jelentősen mérséklődjön. A leürítési időszakban az útban lévő átereszt le kell zárni.

Továbbá a hatásbecslési dokumentum megállapította, hogy mind a jelölő élőhelyek, mind a fajok esetében elképzelhető egyes állományokban olyan mértékű károkozás, amely kármérséklő intézkedésekkel nem enyhíthető. Emiatt a Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2010. május. 20-én kelt, 508-45/2010 Ikt. számú engedélyében előírta kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések kivitelezését, amelyeket összefoglalva az alábbi táblázatban mutatunk be.

Esetleges élőhely károsodás okozta kiegyenlítő (kompenzáció) intézkedések	
HUHN2048 (Kőris-erdő, Téb erdő) 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén tipusu élőhely *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) valamint a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal	**30 ha** természetközeli új erdő telepítése
6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*	**60 ha** új gyep telepítése.
Esetleges jelölőfaj károsodás kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedései	
Sárga gyapjasszövő *(Eriogaster catax)*	Meglévő, tározón kívüli vagy tározón belüli árvízi elöntéssel nem érintett élőhelyek fejlesztése (kezelés optimalizálása) 50 ha erdőszéli területen, folyamatos monitorozás mellett.
Vérfű-hangyaboglárka *(Maculinea teleius)*	A tározón belüli és a tározóhoz legközelebb található élőhelyeken alkalmazott gyepkezelési gyakorlat optimalizálása az agrár-környezetvédelmi programokon keresztül. Minden vésztározási eseményt követően cserjeirtás 30 ha területen.
Díszes tarkalepke *(Euphydryas maturna)*	Meglévő, tározón kívüli vagy tározón belüli árvízi elöntéssel nem érintett élőhelyek fejlesztése (kezelés optimalizálása) 200 ha erdőszéli területen, folyamatos monitorozás mellett.
Nagy szikibagoly *(Gortyna borelii lunata)*	**20 ha élőhely** létesítés a tározón kívül. Élőhelykezelés optimalizálása a tározón belüli élőhelyeken az agrár-környezetvédelmi és természetvédelmi kezelési terveken keresztül, folyamatos monitorozás mellett. Minden vésztározási eseményt követően cserjeirtás 30 ha területen.

A kompenzációs intézkedések megvalósítása az árapasztó tározó építésével és a jelen fenntartási terv kidolgozásával egy időben zajlik.

A **KE-2** kezelési egység területén mindenütt húzódnak belvízcsatornák, amelyek a KE-8 egységet alkotják. Az ezeken a csatornákon javasolt vízvisszatartási megoldások (lásd ott) vélhetően pozitív hatásúak lennének a gyepek vízháztartására is.

A **KE-6** kezelési egységbe a mocsarak, mocsárfoltok tartoznak. Ezek hozzátartoznak a táj arculatához, és igen fontosak abból a szempontból, hogy változatos élőhelyet nyújtanak az állatvilágnak, köztük a közösségi jelentőségű fajoknak. Igen fontosak pl. a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) szempontjából. Az előző bekezdésben javasolt intézkedések ezekre az élőhelyekre még inkább igazak, tehát az aszályos időszakokban ezen élőhelyek vízháztartásának javítása igen fontos lenne.

A **KE-7** egység területén a kiszárítás alapjaiban változtatná meg az élőhely jellegét. A lápok közösségeinek védelme érdekében ennek a kezelési egységnek a területén a vízelvezetést korlátozni szükséges, a KE-8 egységhez leírt tározási feladatok tervezése szükséges.

A **KE-8** kezelési egységet a belvízelvezető funkciójú csatornák alkotják. A Natura 2000 terület a Szipa-főcsatorna vízgyűjtőjén helyezkedik el és a csatornahálózat egész határrészeket hatékonyan

volt képes kiszárítani. Ilyen lényeges, a Szipába torkolló csatornák a Mosztok-csatorna, a Deák-Sánc-csatorna, a Márokpapi (15.) csatorna, a Fejércsei (19.) csatorna és árokrendszereik, valamint a Makócsa-főcsatorna és oldalágai (Gulácsi-oldalág, Nagy-réti (25/4.) csatorna, Nyírfás (25/1.) csatorna, Hármashatás-csatorna, Kis-réti (20) csatorna), valamint ezek árokrendszerei.

Korábban a KEOP 7.2.1.3/10-11 pályázat keretein belül 2 helyen terveztek fenékküszöböt a Szipa-főcsatornán, illetve további belvíztározási lehetőségeket is feltártak a belvízrendszeren belül (Gulács, Tarpa, Beregsurány külterületén). A tervezett cél a főcsatornák melletti mélyebb területekre, holt-medrekbe való vízkivezetés feltételeinek javítása, medertározás, (a belvizek, vagy a Tiszából beengedett vizek visszatartása, az eddigieknél magasabb és állandóbb vízszint tartása). A fenékküszöbök nem valósultak meg, emiatt továbbra is vizsgálni érdemes, hogy hol lehetséges ezeken a csatornákon a víz visszatartása vagy a medertározás úgy, hogy ne okozzon káros belvízi elöntést.

Indoklás:

A mocsarak további kiszárítása ellentétes a természetvédelmi szempontokkal.

Azért javasoljuk a vízvisszatartást, hogy a nyár elejétől-közepétől jellemző, forró és aszályos időszakokban is legyenek üde területek. A beavatkozás véleményünk szerint gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a gazdálkodást és csökkenteni lehetne a „kisült" legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot.

Élőhely- és fajvédelmi szempontból is számos előnnyel járna, ha egy-egy vizes élőhely néhány héttel később száradna ki. A kétéltűek (elsősorban a vöröshasú unka) kedvezőbb szaporodási feltételeinek javulását és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára kedvező táplálkozóterületek (nektárforrást biztosító virágos rétek) hosszabb jelenlétét is eredményezné. Példának említhetőek a Hetefejércsétől nyugatra lévő gyepek (Egres-dűlő délkeleti részei, Hídgazda-tag, stb.)

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztéses lehetőségek előírásszerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezeten belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

A **KE-1** egység területén az illegális anyagnyerők esetében javasoljuk a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálatát. Ez abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be védett madárfaj (pl. partifecske /*Riparia riparia*/) fészkelése a területen. Emiatt egyeztetést igényel az illetékességi terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

A **KE-2**, **KE-6** egységek érdekében javasoljuk megvizsgálni a csatornákon történő vízvisszatartás lehetőségét (lásd még a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetben).

A **KE-4** egység területén javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a kezelési egységre megfogalmazott önkéntesen vállalható előírások betartása. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (egy része szántóból gyeppé alakul).

A **KE-7** egység érdekében ugyancsak javasoljuk megvizsgálni a csatornákon történő vízvisszatartás lehetőségét (lásd még a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetben). Ennek a kezelési egységnek a része a Bence-tó, ahol korábban már történtek rekonstrukciós beavatkozások a LIFE 04 NAT HU 000118 azonosítójú pályázat keretein belül, amelynek során földvásárlás és a pufferként szolgáló erdő telepítése történt meg.

A **KE-8** egység területén javasoljuk megvizsgálni a csatornákon történő vízvisszatartás lehetőségét (lásd még a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások" c. fejezetben).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A fajok többsége esetében a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Azonban a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) esetében szükség van különleges intézkedésekre. A faj Magyarországon igen lokális elterjedési területű, fokozottan védett státuszú. Védelmének problémáját az adja, hogy a Natura 2000 területen kizárólag akácos elegyes erdőállományokban fordul elő 2 helyen. Emiatt szükséges az előfordulási területein (lásd előfordulást bemutató melléklet) az akácos elegyes állományok fenntartása. A 2 lokalitás egyike a Tarpai-hegy K-i oldalán található spontán erdős-cserjés állomány (mezei juharral és lepényfával), nem üzemtervezett erdő, a másik szerepel az Országos Erdészeti Adattárban: Tarpa 19A erdőrészlet.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012, 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (91G0*- Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal, 6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*), 91F0- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, erdőkre és vizes élőhelyekre kidolgozott módszertan.

A sűrű csetkáka (*Eleocharis carniolica*) állományváltozásának követése szükséges, 5 évente.

A jelölő lepkefajok monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető.

A vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*) területen élő állományai viszonylag jól ismertek. A faj NBmR protokoll alapján történő monitorozása legalább három éves gyakorisággal az alábbi területeken javasolt: 1, Bence-tó 2, Tarpa Nagy-erdő nyiladékai és szegélye egy-egy mintaterületen. 3, Tarpa Nagy-hegy keleti lejtőjének felhagyott kaszálói. 4. Hetefejércsétől nyugatra eső kisebb erdőfoltok szegélyei és nedves gyepek. 5. Szipa-főcsatornát övező cserjések magaskórósok és nedves gyepek 2-3 mintaterületen.

A területen stabil állománya található a vöröshasú unkának (*Bombina bombina*), a fajra külön fajmonitorozás a területen nem szükséges, csupán 10 évente a jelenlét ellenőrzése. A dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető.

A sokbordás futrinka (*Carabus hampei*), jelenlegi ismereteink szerint nem veszélyeztetett az érintett Natura 2000 területen, ezért monitorozását 7-10 évenkénti periódusban lehet meghatározni, melynek során a faj által lakott területrészeken, június-júliusban kell elvégezni a talajcsapdás mintavételt.

A réti csík (*Misgurnus fossilis*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 6 évente.

A csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) esetében a kölykező helyek felkutatása nagyon fontos teendő. Önkormányzatoknál, boltokban és presszókban érdemes rendszeresen érdeklődni, hogy nem jelezte-e valaki, hogy nagyobb mennyiségű (több tíz vagy akár néhány száz) denevér mozgását tapasztalta. Továbbá a napnyugta utáni kirepülés alkalmával érdemes detektorral követni a településeken mozgó denevéreket. Amennyiben lehetőség van rá, úgy a rádió-telemetriás módszer alkalmazásával is meg lehet találni a kölykező helyeket. Ha sikerül új helyet találni, meg kell fogalmazni a védelmi intézkedéstervet.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

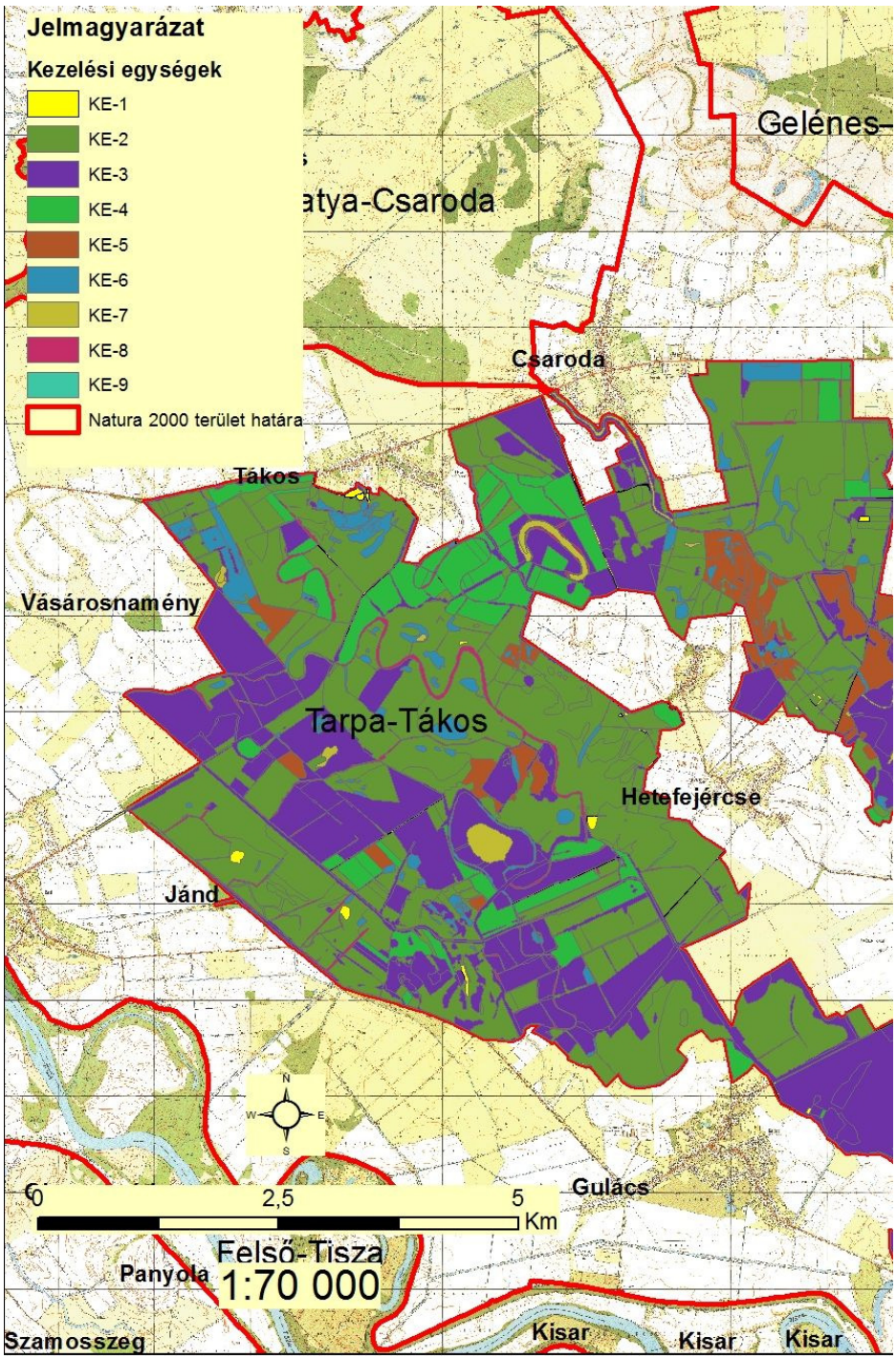

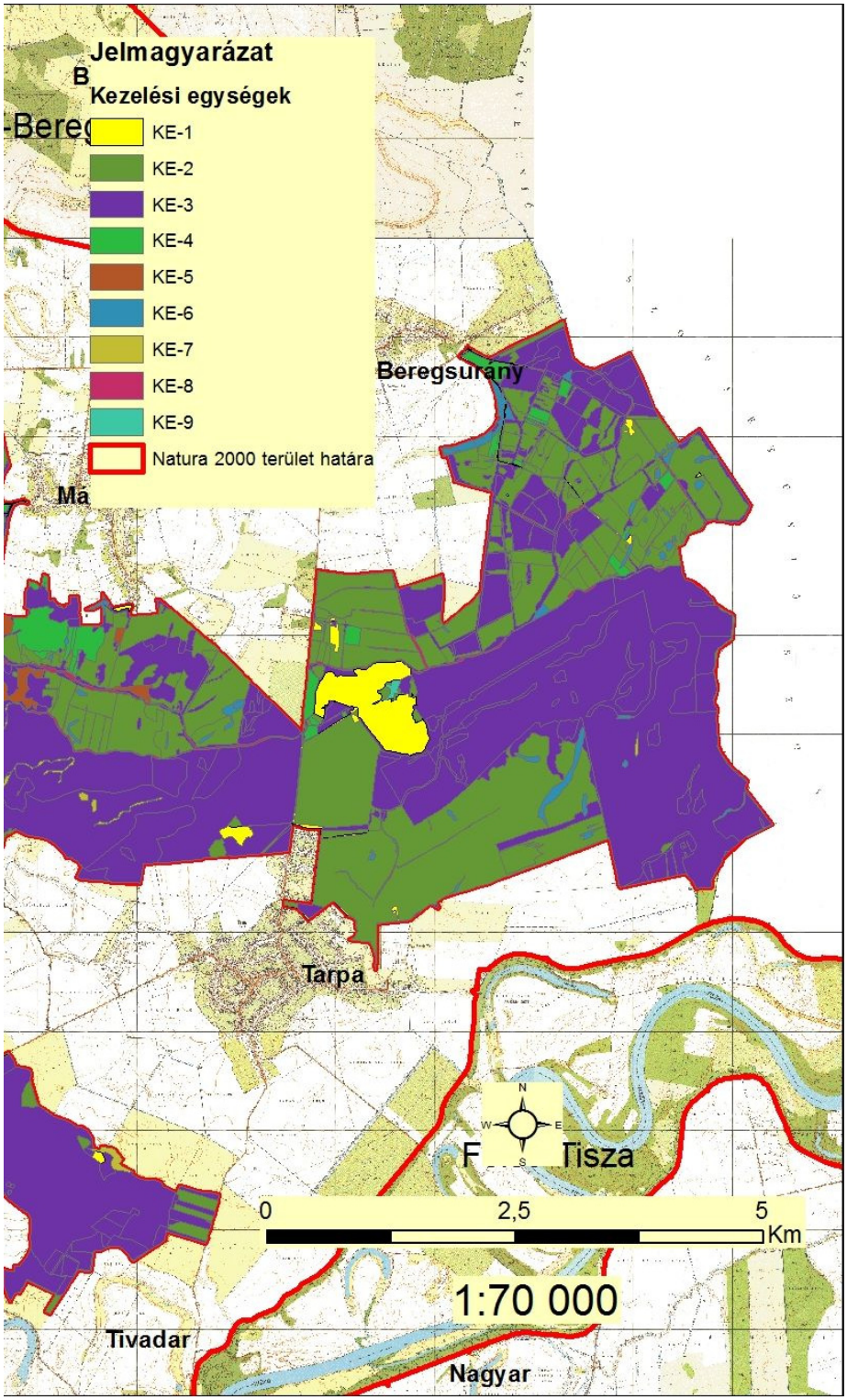
Jelmagyarázat
Kezelési egységek
KE-1
KE-2
KE-3
KE-4
KE-5
KE-6
KE-7
KE-8
KE-9
Natura 2000 terület határa
Beregsurány
Tarpa
Tisza
0
2,5
5
Km
1:70 000
Tivadar
Nagyar

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tarpa-Tákos (HUHN20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, továbbá a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (HUHN10001) része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként oltalmat élvező „ex lege" védett terület, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A tervezési terület átfed az országos jelentőségű Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzettel; a vonatkozó jogszabály a 142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezetének is része (ld. 1.6. fejezet)

A Natura 2000 terület által érintett földterületek nagyjából fele magántulajdonban, míg kb. 1/3-a állami tulajdonban található. A tervezési területből 1261 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van. A nemzeti parki vagyonkezelésű területeken bérlők gazdálkodnak. A tervezési terület által érintett erdőrészletek magán- és állami tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Tarpa-Tákos kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Beregsurány, Csaroda, Gulács, Hetefejércse, Jánd, Márokpapi, Tarpa, Tákos és Vásárosnamény települések közigazgatási területeit érintve mintegy 250 fizikai blokkban található.
A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

BLOKKAZONOSÍTÓ	TERÜLET (ha)	TÁMOGATOTT TERÜLET (ha)	MTÉT-ZÓNA
T3290-C-11	23,09	0	A
TKQP0-X-11	26	6,67	A
TM890-4-11	5,51	5,51	A
TNXP0-8-11	18,32	0	A
T03HC-V-11	42,16	0	A
T3PHC-L-11	2,36	2,36	B
T0CWC-K-11	42,68	38,09	B
TLAP0-K-11	81,41	73,34	A
T7CW0-E-11	55,41	49,27	A
TP730-X-11	37,99	37,46	A
TK890-2-11	11,11	11,11	B
TMN90-J-11	11,77	11,41	A
TQE30-6-11	18,93	10,31	A
TT9H0-J-11	10,68	10,1	A
TTN90-P-11	14,45	11,93	A
T0F9C-2-11	8,9	8,9	B
TME30-3-11	15,29	13,85	B
T3U3C-A-11	1,79	1,71	A
TL730-U-11	15,47	14,41	A

TM4P0-D-11	2,07	0	A
TWAP0-V-11	18,11	8,78	A
TQHH0-N-11	30,5	0	A
TRM30-E-11	20,7	18,02	A
TA890-T-11	4,33	3,54	B
TC130-D-11	14,37	9,7	B
T6730-E-11	32,87	30,68	A
TUE2Y-8-11	6,12	0	A
TW9H0-M-11	5,33	4,53	A
TL3H0-4-11	14,43	14,3	A
TLYW0-E-11	7,25	7,25	A
T63H0-P-11	5	3,76	B
TUN90-Q-11	2,47	1,52	A
TT890-9-11	8,4	7,6	A
T1732-A-11	6,74	0	A
TJ890-1-11	5,74	5,44	B
T3KWC-V-11	8,29	2,24	B
TNQP0-2-11	1,28	1,28	B
T7290-H-11	188,79	108,85	A
T8290-J-11	199,44	0	A
TR4P0-J-11	2,47	0	A
TWN90-T-11	6,35	2,7	A
TJWH0-V-11	7,13	4,86	B
TT3FY-9-11	40,23	0	A
TVPH0-1-11	47,12	0	A
THQP2-X-11	49,36	33,19	A
TMJP0-T-11	2,93	2,93	B
T8E30-P-11	17,13	15,97	B
TLWH2-1-11	2,44	1,71	A
TK4P0-A-11	14,42	14,42	B
TK730-T-11	37,2	36,85	A
T0HHC-9-11	18,69	17,02	B
T4E30-K-11	3,27	0	B
T4XP0-P-11	57,03	53,2	A
T3V9C-K-11	1,3	0	A
TW890-D-11	2,67	0	A
TV3H0-D-11	0,85	0	A
T4YWC-A-11	8,3	2,75	B
T8M30-W-11	5,18	0	B
TPV90-T-11	3,38	0	A
T0292-A-11	95,72	69,76	A
T4QPC-V-11	1,22	0	A
TL290-V-11	2,55	0	A
TLE30-2-11	73,95	65,15	A
T85W0-8-11	7,26	6,39	B
T8JP0-E-11	249,08	229,46	A
T2F90-Q-11	83,41	76,88	A
T3M3C-4-11	2,02	0	B
T7KW0-M-11	43,29	42,16	A
TVCW0-3-11	2,41	2,05	A
TM730-V-11	4,45	0	B
TT4NY-J-11	2,97	0	A
TP130-Q-11	4,13	0	A
T0YWC-6-11	78,48	0	A

TVAP0-U-11	2,42	2,28	A
TRE30-7-11	30,62	13,45	B
TVXP0-F-11	3,77	1,55	B
TNCW0-V-11	13,94	0	A
T7YW0-2-11	5,68	0	B
TQN90-M-11	0,63	0	A
T0M3C-1-11	16,87	15,85	B
T7890-P-11	41,78	38,58	B
T0QPC-Q-11	20,22	11,41	A
T6890-N-11	92,23	53,63	A
T0WHC-P-11	95,24	0	A
T7PH0-C-11	6,36	3,56	B
TWF90-L-11	9,08	3,48	A
T9E30-Q-11	69,06	65,79	A
TM5W0-M-11	1,35	0	A
T1YW2-W-11	16,5	0	A
TN3H0-6-11	7,18	7,18	A
T129C-N-11	76,94	0	A
TKWH0-W-11	0,83	0	A
TMWH0-Y-11	8,63	7,17	B
T7RW0-U-11	7,36	0	B
TV4P0-M-11	0,74	0	A
TV5W0-V-11	1,27	0	A
TL732-W-11	0,83	0,83	A
TLN92-K-11	7,81	0	A
TM292-Y-11	4,94	3,63	A
TVYW0-P-11	13,5	0	B
TM9H0-C-11	7,23	7,23	A
TUV90-X-11	9,09	8,41	A
TAU30-6-11	36,2	20,75	A
TLPH0-Q-11	3,46	0	A
TQWFY-2-11	22,79	18,61	A
TMXP0-7-11	97,66	90,33	A
TU5VY-T-11	4,07	0	A
TPN90-L-11	39,8	36,72	A
TCHH0-9-11	96,82	66,05	A
T5F90-U-11	11,74	9,9	A
TMM30-9-11	7,56	7,24	A
T7XP0-T-11	4,91	4,58	B
T6290-F-11	18,11	17,58	B
T7M30-V-11	43,01	40,46	A
TTF90-H-11	8,33	7,83	A
T0N9C-8-11	5,22	3,5	B
T0PHC-H-11	20,12	17,14	B
TMKW0-2-11	14,77	12,74	A
T0U32-W-11	84,94	0	A
TKN90-F-11	1,02	0	B
TNV90-R-11	4,52	3,81	B
TEM30-3-11	20,98	20,7	B
TRWH0-4-11	22,62	20,01	A
T7WH0-K-11	12,49	0,27	B
T8U30-4-11	18,35	7,29	A
TRAP0-Q-11	26,31	7,92	B
THN92-F-11	43,63	36,03	A

TEU30-9-11	10,6	0	C
T39H0-T-11	32,91	0	A
TLN90-H-11	26,61	7,23	B
TN5W0-N-11	8,37	0	A
TQJP0-W-11	19,54	19,54	A
T1U32-X-11	74,81	0	A
T0E3C-T-11	7,62	7,58	B
TMQP0-1-11	7,57	7,57	A
T3QPC-U-11	16,88	16,62	A
TLKW0-1-11	9,62	0	B
TQM2Y-C-11	9,72	7,06	A
TMAP0-L-11	20,27	0	A
T0XPC-X-11	77,57	0	A
TMM32-C-11	7,8	0	A
T4XPC-3-11	1,94	1,67	B
T4U3C-C-11	1,05	0,86	B
T0V9C-F-11	67,07	0	A
TV290-5-11	123,97	75,64	A
THRW2-6-11	6,86	0	A
TKYW2-F-11	3,43	1,48	A
T8AP0-7-11	7,95	0	B
TPHH0-M-11	1,6	1,23	A
TEN90-A-11	37,69	28,03	B
TCXP0-X-11	21,5	10,6	A
TRV90-V-11	38,8	34,68	A
TWKW0-A-11	24,77	8,42	A
T3WH0-E-11	142,22	114,95	A
TTQP0-6-11	6,93	6,93	A
T089C-U-11	5,68	4,61	B
TWE30-C-11	0,92	0	B
TKXP0-5-11	17,65	15,38	A
TW130-X-11	1,5	1,5	B
T8130-9-11	3,03	2,19	B
TV130-W-11	2,24	0	A
TUM2Y-F-11	1,18	0	A
TWJP0-3-11	14,59	4,5	A
TRHH0-P-11	6,8	4,46	B
T4KVY-H-11	10,43	8,68	A
TP4P0-F-11	6,2	0	A
TCCW0-K-11	28,35	0	B
TWCW0-4-11	9,6	7,96	A
TT3H0-A-11	7,5	7,37	A
T45W2-6-11	35,63	2,76	A
T3N90-Y-11	18,27	15,82	B
T5RW0-R-11	32,46	3,19	A
T5YW0-Y-11	15,5	9,27	A
TRPH0-W-11	6,24	5,99	A
TJ730-R-11	13,19	0	B
T6HH0-4-11	15,37	13,54	A
T6WH0-J-11	78,08	36,96	A
TNM30-A-11	145,7	140,91	A
TU3FY-A-11	0,74	0	A
TUU2Y-N-11	5,14	0	A
TJKW2-1-11	10,87	10,48	A

T05WC-C-11	4,7	0	B
T9XP0-V-11	84,98	43,35	A
TWM30-K-11	8,23	7,57	A
TTCW0-1-11	4,3	1,92	A
T2CW0-8-11	27,36	25,72	A
TKRW0-6-11	6,56	0	B
T5730-D-11	15,68	13,53	A
TNPH0-T-11	1,67	0	B
TWHH0-U-11	6,13	3,57	A
TQRW0-C-11	5,32	4,98	B
T9PH0-E-11	85,4	78,28	A
TKYW0-D-11	2,23	2,23	A
TRCVY-X-11	37,68	35,72	A
T6N90-3-11	10,89	0	A
TN130-P-11	8,99	8,99	A
T7V90-A-11	78,54	73,28	A
TP290-Y-11	13,49	0	A
THV92-N-11	117,5	0	A
TW730-5-11	4,99	4,29	A
TLJP0-R-11	6,77	6,77	A
TMPH0-R-11	17,66	0	A
T3JP0-8-11	7,65	0	B
T3RWC-3-11	4,07	3,16	A
TLWH0-X-11	11,28	8,96	A
TLQP2-2-11	6,64	4,95	A
TJJP0-P-11	6,07	5,06	B
TLXP0-6-11	55,16	43,45	A
T6V90-9-11	15,72	14,73	A
T8890-Q-11	145,67	0	A
T8N90-5-11	3,3	0	B
T7JP0-D-11	48,89	35,36	A
TVU2Y-P-11	179,26	156,25	A
TUHH0-R-11	10,12	9,41	A
T0U3C-7-11	12,18	10,39	B
TMRW0-8-11	10,83	10,83	A
TURW0-F-11	13,96	11,11	A
T9HH0-7-11	58,12	0	A
T3N9C-C-11	25,88	4,7	B
T8V90-C-11	11,42	8,58	B
TRF90-F-11	8,12	7,79	A
TMF90-A-11	11,12	0	B
TMU30-H-11	19,53	18,34	A
T7730-F-11	184,38	0	A
TU9FY-J-11	51,18	0	A
TV730-4-11	1,16	0	A
TD290-N-11	13,13	0	A
TJXP2-6-11	18,8	0	A
TMV90-Q-11	2,74	2,31	A
TR290-2-11	27,71	25,03	A
TQKVY-4-11	6,75	6,61	A
T0RWC-Y-11	26,13	18,58	A
TD5W0-D-11	29,65	0	A
T04PC-4-11	17,66	0	A
T69H0-W-11	46,97	42,96	A

T6QP0-K-11	10,06	8,58	B
T5M30-T-11	44,84	0	A
TLU30-F-11	45,08	44,72	A
T84P0-1-11	4,45	0	B
T9AP0-8-11	58,83	0	A
TR130-T-11	6,61	6,06	B
T0APC-A-11	27,45	24,62	B
T113C-E-11	77,76	0	A

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.
Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.
Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.
A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT)

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések zonális természetvédelmi célprogramjai minden esetben egy adott helyen jellemző természet- és környezetvédelmi probléma kezelésére jöttek létre. A program keretében támogatják a területen gazdálkodókat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában olyan gazdálkodási előírásokkal, melyek önkéntes vállalásáért és teljesítéséért területalapú, vissza nem térítendő kifizetés illeti meg a gazdálkodót.
Az igényelhető célprogramok során támogatás igényelhető a szántóföldi növénytermesztés, gyepgazdálkodás, illetve a természetvédelmi célú gyeptelepítés támogatására.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Tarpa-Tákos fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Tarpa-Tákos Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.
- Az erdőterületeken a vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) fásításának tilalmát szolgáló eszközök.
- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Tarpa-Tákos Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- Az elnádasodott, elgyomosodott lápi-lápréti területek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba („lápkaszáló") való alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon (gyümölcsösökön) a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon (gyümölcsösökön) a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyeppé, vizes élőhellyé alakítását, erdősítését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók (gyümölcsösök) és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken becserjésedett gyepeken a füves élőhely visszaállítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Kis kiterjedésű, elszigetelt, nehezen megközelíthető jelölő élőhelynek minősülő gyepterületek kezelését ösztönző eszközök Natura 2000 területen.
- Magas vadkár kockázatú Natura 2000 területeken kerítés létesítésének támogatása.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajúvá alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyep- és egyéb fátlan területeken az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb állományainak felszámolását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.
Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.
A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.
A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.
A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást" kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan nem merül fel egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	*A kommunikáció címzettjei:*	*Időpont, helyszín*	*Egyéb információ*
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.05. Tarpa	Résztvevők száma: 6
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.05. Tarpa	Résztvevők száma: 15
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Beregsurány, Csaroda, Gulács, Hetefejércse, Jánd, Márokpapi, Tákos, Tarpa, Vásárosnamény)	Kifüggesztés darabszáma: 9
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.e-misszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 72

Felhasznált kommunikációs eszközök:	*A kommunikáció címzettjei:*	*Időpont, helyszín*	*Egyéb információ*
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatoko) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés előkészítése, szervezése:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Tarpa Nagyközség Önkormányzatával.

2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.

3. A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térségi televízió, térségi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).

4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.).

5. A címzettek köre:

    - Érintett önkormányzatok (Beregsurány, Csaroda, Gulács, Hetefejércse, Jánd, Márokpapi, Tákos, Tarpa, Vásárosnamény) (9 levél)
    - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (179 levél).
    - Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (22 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)
    - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
    - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
    - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
    - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
    - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
    - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
    - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság

- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség

- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)
- Agrárkamarai tanácsadók (128 levél)
- Falugazdász területi irodák (17 levél)
- Vadásztársaságok (83 levél)
- Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
- Horgász egyesületek (106)
- Halászati hasznosítók (8 levél)
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.

6. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 15 fő vett részt.

7. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 6 fő vett részt.

8. Az érintett önkormányzatok (Beregsurány, Csaroda, Gulács, Hetefejércse, Jánd, Márokpapi, Tákos, Tarpa, Vásárosnamény) 2014 augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.

9. A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervkészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	Igen, gazdálkodási kérdések (pl. gyümölcsöst újratelepíthet-e)	fórumon megjelentek	nem	Az észrevételek nem voltak relevánsak a fenntartási terv szempontjából
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	Igen, korlátozásokat írtak le pl. növénytelepítés esetén	levélben	Nem	A megadott jogszabályi hivatkozások nem voltak relevánsak a fenntartási terv szempontjából
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	Igen, jogszabályi hivatkozásokat adott meg	levélben	Nem	A hivatkozások nem voltak relevánsak a fenntartási terv szempontjából
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Igen, a Natura területen megvalósuló árapasztó tározóval kapcsolatban tettek észrevételeket (pl. túlzónak tartják a kompenzációs intézkedéseket)	levélben	Nem	A fenntartási terv szempontjából nem relevánsak az észrevételek. Az árapasztó tározó leürítési rendjét, a kompenzációs intézkedéseket más eljárás keretein belül kell pontosítani, itt csak említésre kerültek
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen	Ügyfelek voltak, fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	A fenntartási terv egy részét az Igazgatóság készítette.
NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.	Igen, nehezményezték egyes veszélyeztető tényezők és korlátozások bekerülését a tervbe	fórumon megjelentek	igen	A veszélyeztető tényezők és az önkéntesen vállalható kezelési javaslatok is szűkítésre kerültek, a tarvágás tilalma, a nevelővágások, mint veszélyeztetők ki lettek törölve.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A legfontosabb módosító észrevételeket az erdészet tette. Főképp a veszélyeztető tényezők és az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok módosítását kérte. A veszélyeztető tényezők és az önkéntesen vállalható kezelési javaslatok is szűkítésre kerültek, a tarvágás tilalma, a nevelővágások, mint veszélyeztetők ki lettek törölve.